

STATUILE LUI IVAN MEŠTROVIĆ DIN BUCUREȘTI

Angelo-Barbu Popescu

*Moto: "Sculptura este o artă costisitoare."
– Ion Jalea în 1942*

Ivan Meštrović (1883 – 1962), născut în Croația, s-a afirmat în lumea artelor ca sculptor, pictor, gravor (1). Debutează la Viena. În anii '20 americanii îi organizează o expoziție personală gen "One Man Show" (2). Sculptura este modul lui de afirmare, manifestându-se prin opere inspirate de istoria Iugoslaviei – ciclul de la Kosovo (1). Ca pictor și gravor se remarcă prin portrete și reliefuri. Dar sculptura îl confirmă pe plan mondial: "Michelangelo", "Autoportret", "Pieta", "Moise", "Iov", "Învingătorul", "Ivan evanghelistul" (3).

Lucrările lui Meštrović sunt expuse în muzee din S.U.A., Europa, precum și pe meleagurile natale. Capitala Washington D.C. se mândrește cu o sculptură – un bronz de o rară eleganță amplasată pe Massachussets Avenue – pe fericitul Ieronim,

tălmăcitorul Sfințelor scripturi în limba latină.

Ivan Meštrović, se pare, a avut cele mai multe sculpturi în București după cele din Iugoslavia: Ion I. C. Brătianu (în granit de Dalamția-1938), amplasat pe prelungirea Bd. Dacia, Carol I (în bronz – 9 mai 1939), Ferdinand cel Loial cu cele patru Victorii înaripate (în bronz – 1942). În clădirea

Fundației Brătianu există un bust al lui Ion I. C. Brătianu, tot din piatră-granit de Dalmația, o intenție de bust pentru Ion Antonescu.

Să le luăm pe rând:

1. Statuia lui Ion I. C. Brătianu, din granit lustruit de Dalmația, a fost comandată de Fundația Brătianu. S-a livrat în anul 1937, dar a fost inaugurată la 27 noiembrie 1938; după 1948 a fost scoasă de pe amplasament și a ajuns la.... Golești (fostă proprietate a lui Ion Ghica). După "Zavera" din decembrie 1989 a fost recuperată și reamplasată pe Bd. Dacia (4).

2. Regele Carol al II-lea a dorit să ridice o statuie din bronz pentru Carol I. Proiectul a fost câștigat de Meștrović. Statuia trebuia livrată înainte de 20 aprilie 1939, când se împlineau 100 de ani de la nașterea primului nostru rege. Arh. Mădălin Găgeanu (5) deține în colecția sa o fotografie (datată 12.03.1939) cu macheta statuii Carol I (scara 1:1) pe locul în care a fost amplasată (cu spatele la clădirea Fundației Carol I – astăzi Biblioteca Centarlă Universitară- în fundal se vede fosta clădire a Jokey-Club, azi dispărută la sistematizarea pieței Palatului Regal). Statuia a fost inaugurată la 9 mai 1939 (6). Ridicată pe un pedestal placat cu marmură roșie, statuia propriu-zisă, din bronz, îl reprezintă pe Carol I fără coroană sau chipiu.

3. Tot Carol al II-lea mai comandă, tot lui Meștrović, o statuie a regelui Ferdinand I - cel Loial - care trebuia să fie flancată de patru Victorii (cele patru

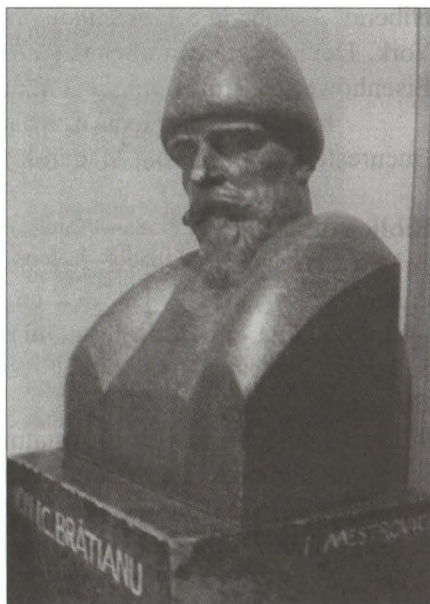

provincii care alcătuiau România Mare). Arh. Mădălin Găgeanu are în colecția sa amplasarea machetei statuii lui Ferdinand I – fără cele patru Victorii – la intersecția Bd. Lascăr Catargiu (fost Ana Ipătescu) cu Piața Victoriei, cu data de 04.05.1939. Ziarul "Lumea Românească" din ziua de 2 octombrie 1938, cu adresa în str. C. Mille, nr. 12, fostă Sărindar, publică în pagina 5 un anunț al Ministerului Cultelor și Artelor referitor la amplasarea statuii în Piața Victoriei și cere sistematizarea Pieței. În cele din urmă s-a hotărât amplasarea statuii cu cele patru Victorii pe Șoseaua Kiseleff, la primul rond al acesteia. Planurile pentru monumentul lui Ferdinand s-au trasat în prezența lui Meștrović la 14.05.1940, lângă Muzeul de Artă Națională Carol I (astăzi Muzeul Țăranului Român) și fostul pavilion al Salonului oficial (6). Meștrović a

revenit la București la 08.11.1941 pentru inaugurarea prevăzută la 01.12.1940, când statuia era deja amplasată. A urmat cutremurul din 10 noiembrie, producându-se deteriorări serioase. S-a refăcut monumentul, care a fost inaugurat, fără pompă, în toamna lui 1942.

Foarte interesant: soclurile statuii lui Carol I și a lui Ferdinand sunt identice, din toate punctele de vedere. Statuia lui Carol I a fost flancată de două tancuri rusești capturate în 1941 (8).

4. În holul Fundației Brătianu (str. Biserica Amzei, nr. 5) se găsește un bust, atribuit tot lui Meștrović. Nu se știe data inaugurării, nu este semnat, este așezat pe un soclu de marmură neagră pe care este scris "I. I. C. Brătianu" și lateral "Meștrović" cu vopsea albă. De existența acestui bust știe puțină lume (funcționarii și vizitatorii Bibliotecii Naționale). Date despre acest bust sunt în posesia domnului istoric și critic de artă Petre Oprea. Datorită puținătății datelor nu a scris nimic despre acest bust. În anul 1948 bustul și pedestalul au fost ascunse în subsolul clădirii. După 1990 a fost reinstalat în holul clădirii.

5. Bustul sau statuia lui Ion Antonescu a fost comandat, bănuiesc, lui Meștrović în perioada noiembrie-decembrie 1940 (?), când acesta a făcut o ultimă călătorie în România. În atelierul său de la Split (Spalato) a existat un monument al mareșalului, dar din cauza evenimentelor a fost zădărnicită aducerea lui în țară și apoi retopit (6).

În vremuri normale, Bucureștiul s-ar fi mândrit cu opt sculpturi ale lui Meștrović (I.I.C. Brătianu, Carol I, Ferdinand Întregitorul cu cele patru Victorii, bustul lui I.I.C. Brătianu) la care, poate, s-ar fi adăugat și... Ion Antonescu.

Ce s-a întâmplat cu cele opt opere ale lui Meștrović?

Statuia lui Carol I a început să fie vandalizată în noaptea de 30 spre 31 decembrie 1947 (6). Ferdinand și cele patru Victorii mai erau amplasate la 8 martie 1948, informație comunicată de dl. Șerban Caloianu (7). Tot în 1948 au fost debulonate cele șase sculpturi din bronz trecând prin depozitele Pirotehniei armatei, devenite ulterior Garajele Grozăvești (6). Statuia lui I.I.C. Brătianu (din granit) a ajuns la... Golești și bustul din incinta Fundației Brătianu ascuns în beciurile acesteia au scăpat. În 2008 mai sunt numai 2 lucrări ale lui Meștrović în București. Ministerul Culturii și

Cultelor dorește să restaureze statuia lui Carol I. Despre Ferdinand Întregitorul nici nu se mai pomeneste.

Se vehiculează informații că mai există, totuși, statuile lui Carol I, Ferdinand I și Victoriile, chiar în București!!!

Ivan Meštrović a avut o viață zbuciumată. A fost încarcerat în 1943-1944 de Poglavnicul Croației Ante Pavelic. La intervenția Papei Pius al XIII-lea a fost eliberat. A ajuns în S.U.A., unde primește o catedră la Universitatea Syracuse-New York. Devine cetățean al Statelor Unite în 1954 în prezența președintelui Dwight Eisenhower. Se stinge din viață în patria sa de adopție, la South Bend, în 1962 (2).

În România au existat 6 statui ale lui Ferdinand (Chișinău, Ismail, Silistra, București, Oradea, Turnu Măgurele), azi, în 2008, nu mai există nici una.

Bibliografie

1. Mic dicționar enciclopedic român, Ed. Enciclopedică, București, 1972
2. Andrei Brezianu – “Meštrović cu graffiti și...Khayyam la Șosea!”, România liberă – supliment ALDINE din 1 octombrie 2004
3. Lazăr Șeineanu, Dicționar universal al limbii române, vol.I, ed. Mydo Center, București, 1995
4. Ionel Ioniță, “Bucureștiul și statuile sale – Ion I. C. Brătianu de Ivan Meštrović”, vol 13 al publicației București-Materiale de Istorie și Muzeografie, pag 171, 1998
5. Colecția Arh. Mădălin Găgeanu (tel: 0722.241.648 sau 021.331.35.41)
6. Mihai Pelin, “Deceniul prăbușirilor (1940-1950)”, Ed. Compania, București, 2005
7. Ing.Șerban Caloianu
8. Ing. Nicolae Șt.Noica în lucrarea:”Banca Națională a României și personalități din istoria construcțiilor”, ed.Mașina de scris, București, 2006, fotografie de la pag.79. Dl. Noica mi-a comunicat personal că această fotografie a primit-o de la dl. Barbu Brezianu, tatăl lui Andrei Brezianu.

SUMMARY

The article presents the Bucharest works of the Serbian sculptor Ivan Meštrović.

